

УДК 334.012.34:519.866

БАГАТОРІВНЕВА СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Антонюк Дмитро Анатолійович, доц. каф. менеджменту організацій і логістики, д.е.н., доцент, Запорізький національний університет

Мокій Анатолій Іванович, проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку, д.е.н., професор, Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій

Антонюк Катерина Іванівна, асистент каф. міжнародної економіки, к.е.н., НТУУ «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»

Dmitry Antoniuk, Associate professor of management organizations and logistics department, Ph.D. Associate Professor, Zaporizhyya National University

Anatoliy Mokiyy, Vice-Rector for International Relations and Strategic Development, Doctor of science in Economic, Prof., Zaporizhyya Institute of Economics and Information Technology

Katerina Antoniuk, assistant of International Economics Department, Ph.D., NTUU "Kyiv Polytechnic Institute named I. Sikorsky"

D. Antoniuk, A. Mokiyy, K. Antoniuk. Multilevel structural-dynamic model of entrepreneurship.

The theoretical and methodological approaches to the categories "entrepreneurship" and "entrepreneurial activities" interpretation have been summarized in this paper. The system analysis of the content of entrepreneurship proves its identification with the dominant characteristics such as independence, initiative (on the basis of creativity, intuition), systematic, risk-taking, focus on making a profit, which can be achieved by innovation, research and development. It has been theorized that entrepreneurship as a generalizing category covers management process, subjects, objects, business income while entrepreneurial activities being a narrower concept refers only to the process. There has been noted the expediency of entrepreneurship research, not only at the national but, above all, at the regional level of the system hierarchy, for the region, as opposed to the country, is characterized by specific geographic, socio-demographic and cultural characteristics, constant specialization, relationships between the elements of enterprise system and external factors influence. Scientific novelty lays in proposed conceptual structural-dynamic model of enterprise system, taking into account the different levels of the management hierarchy and dominant components: business entities; the relationship between the subjects; supporting elements of relationships in the form of business infrastructure; internal and external factors. The model demonstrates the fact that the interaction between the subjects of entrepreneurship of region, country or megaregional integration formations intensify due to the businesses infrastructure.

Антонюк Д. А., Мокій А. І., Антонюк К. І. Багаторівнева структурно-динамічна модель підприємництва.

В роботі систематизовано та узагальнено теоретико-методичні підходи до трактування категорій «підприємництва» та «підприємницька діяльність». Системний аналіз сутності підприємництва доводить його ототожнення з такими доміантними характеристиками, як самостійність, ініціативність (на основі творчості, інтуїції), систематичність, ризикованість, націленість на отримання прибутку, що може бути забезпечено інноваційністю, розвитком. Теоретично обґрунтовано, що підприємництво як узагальнююча категорія охоплює процес господарювання, суб'єктів, об'єктів, підприємницький дохід, а підприємницька діяльність – це вужче поняття, яке стосується лише процесу. Наголошено на доцільності дослідження підприємництва не лише на загальнодержавному, а, насамперед, на регіональному рівні системної ієрархії, оскільки регіон, на відміну від країни, характеризується певними географічними, соціально-демографічними та культурними особливостями, сталою спеціалізацією, взаємозв'язками між елементами системи підприємництва, впливом зовнішніх факторів. Науковою новизною є запропонована концептуальна структурно-динамічна модель системи підприємництва з урахуванням різних рівнів ієрархії управління та доміантних складових: суб'єктів підприємницької діяльності; взаємовідносин між суб'єктами; допоміжних елементів взаємовідносин у вигляді підприємницької інфраструктури; внутрішніх і зовнішніх чинників та факторів. За допомогою моделі доведено, що взаємодія між суб'єктами підприємництва регіону, країни чи мегарегіональних інтеграційних утворень істотно інтенсифікується за умови розбудови інфраструктури підприємництва.

Антонюк Д. А., Мокий А. И., Антонюк Е. И. Многоуровневая структурно-динамическая модель предпринимательства.

В работе систематизированы и обобщены теоретико-методические подходы к трактовке категорий «предпринимательства» и «предпринимательская деятельность». Системный анализ сущности предпринимательства доказывает его отождествление с такими доминантными характеристиками, как самостоятельность, инициативность (на основе творчества, интуиции), систематичность, рискованность, нацеленность на получение прибыли, что может быть обеспечено инновационностью, развитием. Теоретически обосновано, что предпринимательство как обобщающая категория охватывает процесс хозяйствования, субъектов, объектов, предпринимательский доход, а предпринимательская деятельность – это более узкое понятие, которое касается только процесса. Отмечена целесообразность исследования предпринимательства не только на общегосударственном, а, прежде всего, на региональном уровне системной иерархии, поскольку регион, в отличие от страны, характеризуется определенными географическими, социально-демографическим и культурными особенностями, постоянной специализацией, взаимосвязями между элементами системы предпринимательства, влиянием внешних факторов. Научной новизной является предложенная концептуальная структурно-динамическая модель системы предпринимательства с учетом различных уровней иерархии управления и доминантных составляющих: субъектов предпринимательской деятельности; взаимоотношений между ними; вспомогательных элементов в виде предпринимательской инфраструктуры; внутренних и внешних факторов. С помощью модели доказано, что взаимодействие между субъектами предпринимательства региона, страны или мегарегиональных интеграционных образований существенно интенсифицируется с помощью развития инфраструктуры предпринимательства.

Постановка проблеми. Ключовим фактором стійкого економічного розвитку України є формування підприємництва, інтегрованого в європейську та світову економіку, що потребує ґрунтового розуміння його економічної сутності та змісту. Не зважаючи на те, що теоретична та методологічна база підприємницької діяльності достатньо розроблена, однак питання моделювання впливу підприємництва на економічний розвиток країни та її регіонів опрацьовано недостатньо.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняній економічній науці сформувалися два методологічних підходи до визначення поняття «підприємство» [1, с. 6]. З одного боку, підприємство розглядається як форма економічної діяльності, орієнтована на одержання прибутку, інновації, незалежність і самостійність прийняття управлінських рішень. З іншого боку, підприємство є певним стилем господарської поведінки з характерними ознаками мобільності, динамічності, творчого підходу, ініціативності, готовності до ризику та вміння ним управляти.

Систематизація та узагальнення публікацій зарубіжних економістів [1–9] надає підстави виокремити чотири основні етапи процесу наукового осмислення підприємництва як економічного і соціального явища (табл. 1). Перший етап припадає на XVII–XVIII ст., коли основна увага у визначенні підприємництва зосереджується на ризику, який очікує підприємця в процесі підприємницької діяльності (Р. Кантільйон, Ф. Найт).

Таблиця 1

Теоретичні підходи зарубіжних науковців до трактування категорії «підприємство»

Науковці	Сутнісна характеристика підходу
Р. Кантільйон (кінець XVII – початок XVIII ст.)	Підприємець – це особа, яка піддає себе ризику непостійних доходів: селянин, ремісник, торговець, жебрак, розбійник тощо, але не робітник, не державний чиновник з фіксованим доходом і не земельний власник – отримувач ренти. Ризик – основна відмінна риса такого підприємця, функція якого полягає в узгодженні пропозиції та попиту на ринках [2, с. 31].
Ж.-Б. Сей (1767–1832 рр.)	До функцій підприємця входять поєднання факторів виробництва, збір інформації та нагромадження необхідного досвіду, прийняття рішення та організація виробничого процесу. Характерною рисою, яка відрізняє підприємця від капіталіста чи менеджера, є, насамперед, творчий, експериментальний, ризиковий характер діяльності [3, с. 125].
Дж. Міль (1806–1873 рр.)	Виділяє такі основні функції підприємця: керівництво, контроль, нагляд і прийняття на себе ризику [1, с. 8].
К. Маркс (1818–1883 рр.)	Розглядав капіталіста як уособлення прагнення капіталу до самозростання, як особу, що здійснює нагляд над виробництвом та управляє ним, за що отримує

	«підприємницький дохід».
Г. Шмоллер (1838–1917 рр.), М. Вебер (1864–1920 рр.), В. Зомбарт (1863–1941 рр.)	Підкреслюють важливість духовних, моральних засад економічної діяльності. Вбачають у підприємці новатора, який руйнує стабільні структури минулого. В. Зомбарт описує два протилежних початки підприємця. До першого, так званого, «підприємницького духу» він відносить готовність до ризику, духовну свободу, волю та наполегливість, вміння поєднувати людей для спільної роботи, багатство новаторських ідей, тобто те, без чого неможливі інновації. Іншою стороною є «бюргерський дух», тобто старанність, поміркованість, ощадливість та інші буржуазні моральні й етичні чесноти.
Ф. Візер (1851–1926)	Передбачає розгляд підприємництва як інноваційної діяльності; до визначальних характеристик підприємця відносить: вміння охоплювати всі зміни у діловому житті; силу, яка дозволяє облаштувати справу відповідно до змін; сміливість приймати ризик, причому йдеться не про азарт, а про «радісну волю до творення» [4, с. 125].
Й. фон Шумпетер (1883–1950 рр.)	На діяльності підприємця ґрунтується будь-який розвиток і вона полягає у здійсненні «нових комбінацій» з її основними видами [5, с. 159]: (1) виготовлення нового, невідомого споживачам блага; (2) відкриття нових способів виробництва (технологій) і комерційного використання існуючих благ; (3) освоєння нових ринків збуту і нових сировинних джерел; (4) зміна структури галузі. Його позиція відрізняється від попередників тим, що підприємництво не пов'язується з ризиком, оскільки підприємець не є власником факторів виробництва, а купує виробничі ресурси за рахунок кредиту, який йому надають капіталісти, й ризикуючи власним капіталом. Економічну функцію підприємця пов'язує з особливостями його особистості: придбання благ підприємцем задовольняє не стільки потребу в прибутку, скільки потребу у владі, впливі на інших людей; підприємця мотивує бажання перемогти, прагнення до успіху як такого; підприємець отримує від своєї діяльності задоволення і радість, оскільки вона є, здебільшого, творчою працею [5, с. 185]. Таким чином, якщо задоволення від споживання благ не є головною метою діяльності підприємця, а витрати праці не є основним спонукальним мотивом її досягнення, то втрачає сенс основний принцип неокласичного підходу – вибір оптимального варіанту при вимірюванні очікуваних вигод та витрат праці.
Ф. Найт (1885–1972 рр.)	Вважає, що підприємницька функція і прибуток пов'язані з безпрецедентним характером нового підприємства, який не дає можливості спиратися на минулий досвід і знати вірогідність настання того чи іншого випадку. Основними якостями підприємця є добре тренована інтуїція, а також віра у правоту своїх суджень. Тут ми бачимо повернення до проблеми ризику і, ще більше, постановку проблеми невизначеності результатів підприємницької діяльності [6, с. 30–31, с. 224–228]
Л. фон Мізес, І. Кірцнер	Підкреслюють значення в економіці новацій, змін, її непередбачуваність з позицій нагромадженого досвіду, розглядають організацію як результат діяльності підприємця, інноваційної діяльності.
Дж. Шекл (1903–1992 рр.)	Першочергового значення надає стратегічній невизначеності, коли підприємець зустрічається не з відомим йому набором вірогідностей, а з суб'єктивно визначеними можливостями настання того чи іншого випадку. Подібна невизначеність відкриває простір для уяви та творчості, а також для відповідального вибору. Підприємець виконує дві основні функції: несе тягар невизначеності та приймає відповідальні рішення з властивими йому певними особистісними характеристиками (на них Дж. Шекл не зупиняється) [7, с. 22–24].
Ф.-А. фон Гайек (1899–1992 рр.)	Пов'язує підприємництво насамперед з особистою свободою, яка дає змогу раціонально розпоряджатися своїми здібностями, знаннями, інформацією та доходами. Підприємець намагається оптимально поєднати ці компоненти з ситуацією на ринку (перспективні або неперспективні напрями інвестування, попиту і пропозиції галузі економіки, рівень цін та ін.), віднайти найкращі способи для задоволення власних потреб і потреб суспільства [8, с. 51–52].
Е. Дж. Долан та Д. Ліндсей	Розглядають підприємництво як процес пошуку нових можливостей та нових сфер застосування капіталу, використання нових технологій, подолання старих стереотипів та меж [9, с. 20–21].

Другий етап у науковому тлумаченні підприємництва пов'язаний з ім'ям Й.-А. Шумпетера, який наголошує, що основною рисою підприємництва є інноваційність. На третьому етапі досліджується поліфункціональна модель підприємництва та акценти зроблені на особистісних рисах підприємця (Л. Мізес, Ф.-А. фон Гайек, І. Кірцнер).

Четвертий етап характеризується перенесенням акценту на управлінський аспект в діях підприємця (Е. Дж. Долан, Д. Ліндсей, Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю) [10, с. 246].

Дослідження еволюції підходів до розгляду проблеми підприємництва дозволяє простежити тенденцію до зменшення ролі раціоналістичного та домінування психологічного і творчого елементів у моделях підприємця. В працях науковців «підприємництво» ототожнюється з такими категоріями, як: ризик, творчість, розвиток, інтуїція, інноваційність, невизначеність тощо. Розуміючи, що не кожна особа володіє такими рисами, а рівень розвитку економіки визначається підприємницькою активністю, необхідне створення підґрунтя підтримки підприємництва, в тому числі й розвиненої ринкової та фізичної інфраструктури.

Активно досліджують проблеми становлення і розвитку підприємництва в нашій країні вітчизняні науковці: Ю. Бажал, О. Беляєв, В. Бобров, З. Варналій, В. Василенко, Т. Васильців, С. Дзюбик, П. Єщенко, С. Зінько, А. Крутик, І. Лукінов, В. Мединський, В. Мельничук, С. Мочерний, Ю. Пахомов, А. Піменова, В. Подсолонко, А. Процай, С. Реверчук, О. Ривак, В. Сизоненко, О. Устенко, Д. Черваньов, А. Чухно, Л. Шаршукова, І. Ястремський та інші, які пропонують, з істотними розбіжностями, визначення сутності цієї категорії. Так, В. Бобров, А. Крутик, А. Піменова наголошують лише на меті підприємництва – отримання прибутку [11, с. 20]. С. Дзюбик, О. Ривак, В. Мединський, Л. Шаршукова у визначенні виділяють одну з основних функцій – запровадження інновацій та нестандартний підхід до вирішення завдань [12, с. 22], В. Мельничук, В. Онищенко звертають увагу на ризиковому характері підприємницької діяльності [13, с. 11]. Найповніше сутнісну характеристику підприємництва розкриває З. Варналій: «Підприємництво – це ініціативна, самостійна, інноваційна, систематична діяльність щодо виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, яка провадиться на власний ризик і під особисту майнову відповідальність з метою отримання підприємницького доходу» [14, с. 109–110]. Науковець зазначає, що підприємництво має три основні компоненти, – особисту, економічну та організаційно-управлінську, які перебувають в органічному взаємозв'язку, виявляються в єдиному процесі відтворення підприємницького типу. Позитивними моментами такого визначення вважаємо віднесення підприємництва до особливого типу господарювання, підкреслення систематичності та необхідності існування інновацій для успішної діяльності. Втім, звернемо увагу на відсутність складників, пов'язаних із невизначеністю функціонування підприємництва на різних рівнях, системи взаємодії основних складових цієї категорії.

Мета статті – запропонувати концептуальну модель системи підприємництва з урахуванням мікро-, мезо- та мега- ієрархічних рівнів його функціонування, визначальних характеристик та домінантних структурних складових підприємницького середовища.

Результати дослідження. Відповідно до українського законодавства, підприємництво – «це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [15]. Наведене визначення підтверджує тотожність понять «підприємництво» та «підприємницька діяльність» і концентрує всі перелічені раніше характеристики підприємництва. По-перше – це діяльність самостійна, за власною ініціативою, яку виявив сам підприємець. По-друге, підприємницька діяльність носить систематичний характер, тобто здійснюється постійно протягом певного тривалого строку і, зазвичай, є основною діяльністю підприємця, що не завжди спостерігається на практиці в нашій країні. По-третє, підприємницька діяльність здійснюється на власний ризик, тобто підприємець бере на себе результати своєї підприємницької діяльності: отримання прибутку чи збитку. По-четверте, підприємець починає свою діяльність з метою одержання прибутку – це визначальна ознака підприємницької діяльності. Наголосимо на тому, що прибуток розглядаємо як одну із форм матеріального вираження підприємницького доходу, яка частіше використовується у практиці і є більш зрозумілою категорією.

На нашу думку, підприємництво є узагальнюючою категорією, яка охоплює процес, суб'єктів, об'єкти, підприємницький дохід тощо, а підприємницька діяльність – є більш вузьким поняттям, що розкриває лише процес. У той же час, у законодавстві не враховані умови здійснення підприємницької діяльності, забезпечення яких повинно стати одним з основних завдань загальнодержавних та регіональних органів управління.

Таким чином, підприємництво можливе лише за наявності певного середовища, яке науковцями називається як «підприємницьке середовище», «бізнес-середовище», «зовнішнє середовище» тощо. Варто погодитись із М. Мельник, яка розглядає ці поняття в ієрархії: суспільне середовище → господарське середовище → економічне середовище → бізнес-середовище → підприємницьке середовище [16, с. 48–49]. Під бізнес-середовищем автор розуміє сукупність окремих суб'єктів економіки (з їх взаємозв'язками і взаємовідносинами) і чинників оточуючого (зовнішнього) середовища, які впливають на них [16, с. 63]. Хоча в роботі не надано визначення поняття «підприємницьке середовище», можна стверджувати, що воно є вужчим і охоплює економічні відносини лише в підприємницькій діяльності.

Варто зазначити про доцільність дослідження підприємницького середовища не лише на загальнодержавному, але, насамперед, на регіональному рівні. Регіон, на відміну від всієї країни, характеризується певними географічними, соціально-демографічними та культурними особливостями, сталою спеціалізацією, що дозволяє визначити взаємозв'язки між елементами системи підприємництва, а також вплив зовнішніх факторів на неї. Відображення її в концептуальній моделі (рис. 1) надає можливість формалізувати взаємозв'язки та визначити взаємозалежності для детальнішого розкриття досліджуваної категорії. За своєю сутністю підприємництво володіє інтегративними системними характеристиками та складається з:

- суб'єктів підприємницької діяльності: малого ($s_1, s_2, s_3, \dots, s_i$); середнього ($m_1, m_2, m_3, \dots, m_k$); великого ($b_1, b_2, b_3, \dots, b_n$) бізнесу (при цьому діаметр оточуючого «кола» моделі залежить від величини підприємства, розміру суб'єкта господарювання);

- взаємовідносин між суб'єктами (виробництво, торгівля, співробітництво у сфері фінансів тощо);

- допоміжних елементів взаємовідносин у вигляді підприємницької інфраструктури (інформаційних, фінансово-кредитних, інноваційних, експертних);

- внутрішніх і зовнішніх чинників та факторів (інституціональний базис економіки, зокрема державна і наддержавна системи, глобальна економіка, особливості розвитку регіону, кон'юнктура світових ринків товарів, послуг, виробничих ресурсів, неформальні норми і правила).

Розвиток підприємництва регіону потребує формування допоміжних інфраструктурних утворень і, навпаки, розвиток інфраструктури можливий лише при врахуванні специфічних потреб підприємництва конкретної території. Особливої уваги потребує дослідження особливостей розвитку і використання інфраструктури підприємництва в процесі євроінтеграції [17; 18].

У запропонованій моделі суб'єкти в процесі своєї діяльності перебувають у постійному динамічному русі (навколо своєї осі, назустріч іншим суб'єктам, в межах своїх площин), що відображено стрілками на рис. 1 як в межах регіону, так і в процесі міжрегіонального, інтеррегіонального та мегарегіонального співробітництва. А чим більша ступінь динаміки та взаємовідношень із іншими елементами системи – суб'єктами бізнесу, тим більше економічних трансакцій здійснює підприємство. Для підвищення ефективності функціонування окремі суб'єкти можуть об'єднуватися у групи, асоціації, кластери, сектори, галузі тощо, формуючи мезосередовище, – площини. Істотно впливають на підприємництво регіону чинники державного регулювання та фактори глобальної економіки, зокрема участь в інтеграційних об'єднаннях. Прагнення господарюючих суб'єктів до взаємодії й об'єднання обумовлює інтегративні якості підприємництва.

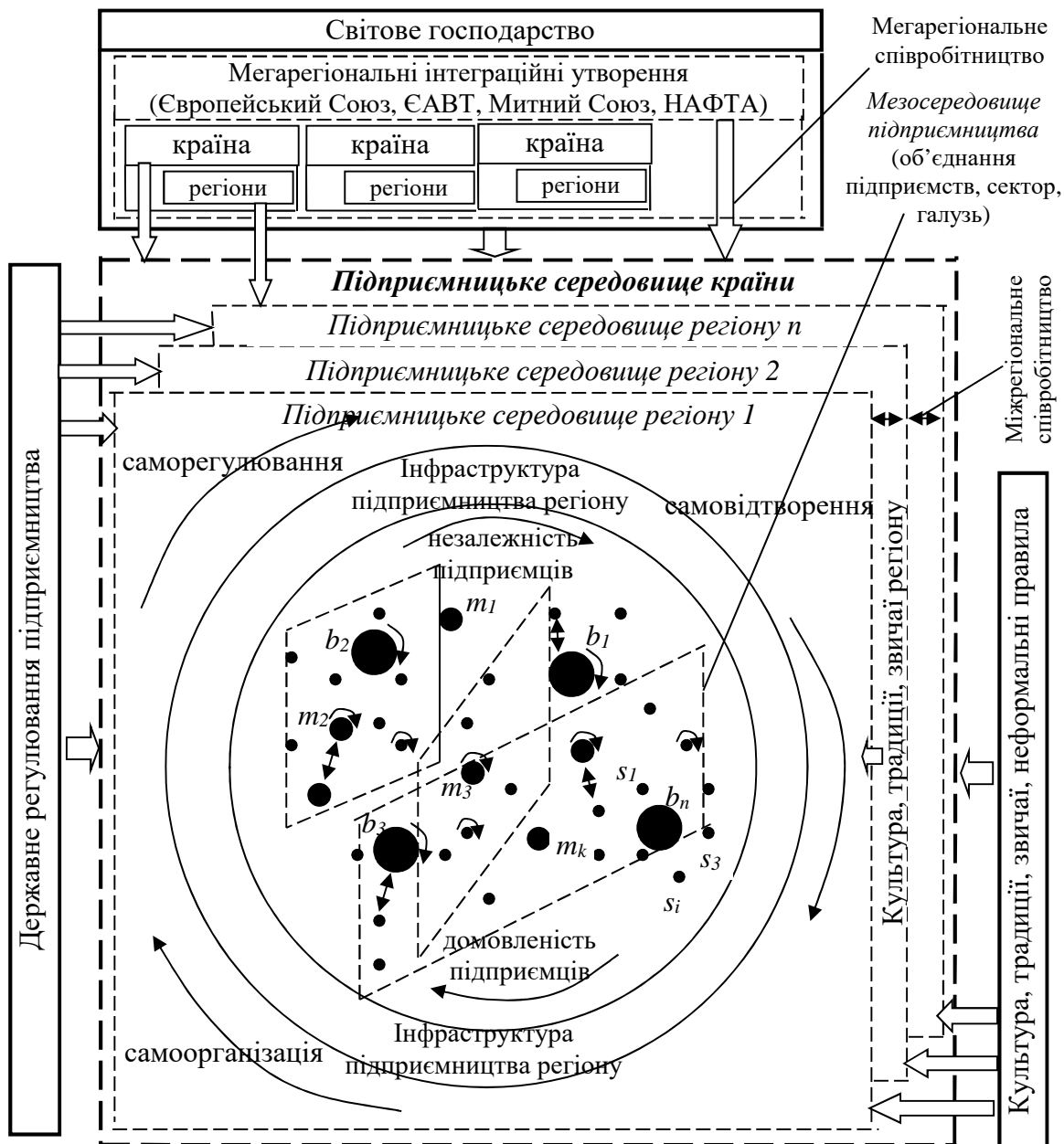

Рис. 1. Загальна схема структурно-динамічної моделі підприємництва

Структурна взаємодія складників системи підприємництва забезпечує створення нових якостей (виготовлення товарів, послуг, здійснення операцій для інших суб'єктів підприємництва, створення нових підприємств, груп компаній), тобто її самоорганізацію та саморегулювання з метою самовідтворення. Під останнім розуміємо «життєздатність» підприємництва в довгостроковому часовому періоді в умовах викликів невизначеності або динамічної конкурентоспроможності. Наведені характеристики пояснюються зіставленням доміантних якостей системи підприємництва – незалежності та домовленості підприємців. З одного боку, незалежність суб'єктів підприємницької діяльності забезпечує можливість самостійного господарювання, укладання договорів, наймання працівників, використання фінансових ресурсів, що обмежується підпорядкованістю державі в частині обов'язкової реєстрації, сплати податків, виконання законодавчо встановлених вимог. З іншого боку, існує законодавчо встановлена взаємна домовленість суб'єктів підприємництва не порушувати незалежність чи суверенітет

контрагентів. Отже, такі характеристики системи підприємництва взаємно обумовлені, що й сприяє саморегулюванню підприємницької діяльності.

Інтенсивність обертання, взаємодії, переходу підприємств від однієї площини до іншої, контактування площин, взаємодії в регіоні, активізація діяльності в межах інтеграційних об'єднань забезпечується інфраструктурою підприємництва (застосування електронних платежів; використання інформаційних каналів для контактів; участь у виставках, біржових торгах, аукціонах, тендерах; користування послугами бізнес-інкубаторів, технопарків, інноваційних кластерів; підпорядкування регулюванню інститутам та інституціям). Тобто, інфраструктура підприємництва охоплює сукупність організаційно-правових форм, які супроводжують економічні відносини і пов'язують їх у цілісну систему.

Значне число прийнятих законодавчих актів (Закони України «Про підприємництво», «Про державну підтримку малого підприємництва», «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності») підтверджує достатню увагу держави до розвитку підприємництва. Втім, звернемо увагу на відсутність реальної підтримки і розвитку інфраструктури підприємництва, особливо на регіональному рівні. Натомість, найбільш ефективними інструментами розвитку підприємництва є інститути, створені приватними та громадськими організаціями за участі державних і місцевих органів влади та самоврядування. Саме тому потребує системного дослідження інфраструктура підприємництва, особливо на рівні регіону, зокрема недержавної форми власності.

Висновки. Аналіз сутності «підприємництва» доводить, що воно ототожнюється з такими домінуючими характеристиками, як самостійність, ініціативність (на основі творчості, інтуїції), систематичність, ризикованість, націленість на отримання прибутку, що може бути забезпечено інноваційністю, розвитком. Теоретично обґрунтовано, що підприємництво як узагальнююча категорія охоплює процес господарювання, суб'єктів, об'єктів, підприємницький дохід, а підприємницька діяльність – це вужче поняття, яке стосується лише процесу. З огляду на це, концептуальна структурно-динамічна модель системи підприємництва доводить, що інтенсивність взаємодії між її суб'єктами в межах економіки регіону, країни чи мегарегіональних інтеграційних утворень може бути інтенсифікована в процесі розвитку інфраструктури підприємництва та максимізації впливу на підприємницьку активність.

Список використаних джерел:

1. Донець Л.І. *Основи підприємництва: навчальний посібник* / Л.І. Донець, Н.Г. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 320 с.
2. *История экономических учений: учеб. пособие* / Под. ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 364 с.
3. *История экономических учений: учебник* / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін.; За ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 1999. – 364 с.
4. Wieser F. van. *Theorie der gesellschaftlichen Wirtschaft*. – Tubingen, 1924. – 444 p.
5. Шумпетер Й.А. *Теория экономического развития* / Й.А. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 436 с.
6. Найт Ф.Х. *Риск, неопределенность и прибыль* / Ф. Х. Найт / пер. с англ. – М.: Дело, 2003. – 360 с.
7. Шекл Дж. *Новые направления в экономической теории* // Современная экономическая модель // Под ред. С. Вайнтрауба. – М., 1981. – 418 с.
8. Хайек фон. Ф.А. *Право, законодательство и свобода: Современное понимание либеральных принципов справедливости и политики*. – М.: ИРИСЭН, 2006. – 644 с.
9. Долан Э.Дж. *Рынок: микроэкономическая модель* / Э.Дж. Долан, Д. Линдсей. – СПб., 1992. – 486 с.
10. Купчак Б.Ф. *Підприємництво: суть та умови здійснення* / Б.Ф. Купчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.2. – С. 243–249.
11. Бобров В.Я. *Основи ринкової економіки* / В. Я. Бобров. – К. : Вид-во «Либідь», 1995. – 328 с.
12. Дзюбик С. *Основи економічної теорії* / С. Дзюбик, О. Ривак. – К. : Вид-во «Основи», 1994. – 386 с.
13. Онищенко В. *Организация и экономика частного предприятия* / В. Онищенко, В. Мельничук. – К. : Изд-во «Наука», 1995. – 269 с.

14. Варналії З.С. Конкуренція і підприємництво : монографія / З. С. Варналії. – Київ : Знання України, 2015. – 463 с.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року №436-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page11>.
16. Мельник М.І. Формування бізнес-середовища України в умовах інституційних трансформацій : монографія / М. І. Мельник. – Львів : ІРД НАН України, 2012. – 568 с.
17. Антонюк Д.А. Розвиток інституціональної інфраструктури підприємництва регіону в процесі європейської інтеграції : монографія / Д.А. Антонюк. – Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2015. – 341 с.
18. Антонюк Д.А. Вплив неформальної інфраструктури на розвиток підприємництва в Україні / Д.А. Антонюк // Логістично-адаптивне та правове управління соціально-економічними процесами : монографія / за заг. ред. В.П. Волкова, Л.А. Горошкової. – Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2015. – С.297–304.

References (BSI):

1. Donets' L.I. Osnovy pidpryyemnytstva: navchal'nyu posibnyk/ L.I. Donets', N.H. Romanenko. – K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2006. – 320 s.
2. Ystoryya ékonomycheskykh uchenyy: ucheb. posobyе / Pod. red. V. Avtonomova, O. Anan'yana, N. Makashevoy. – M.: YNFRA-M, 2000. – 364 s.
3. Istoriya ekonomichnykh uchen': pidruchnyk / L.YA. Korniyuchuk, N.O. Tatarenko, A.M. Poruchnyk ta in.; Za red. L. YA. Korniyuchuk, N. O. Tatarenko. – K.: KNEU, 1999. – 364 s.
4. Wieser F. van. Theorie der gesellschaftlichen Wirtschaft. – Tubingen, 1924. – 444 p.
5. Shumpeter Y.A. Teoryya ékonomycheskoho razvytyya / Y.A. Shumpeter. – M.: Prohress, 1982. – 436 s.
6. Nayt F.KH. Rysk, neopredelennost' y prybyl' / F. KH. Nayt / per. s anhl. – M.: Delo, 2003. – 360 s.
7. Shekl Dzh. Novye napravlenyya v ékonomycheskoy teoryy // Sovremennaya ékonomycheskaya model' // Pod red. S. Vayntrauba. – M., 1981. – 418 s.
8. Khayek fon. F.A. Pravo, zakonodatel'stvo y svoboda: Sovremennoe ponymanye lyberal'nykh pryntsyrov spravedylyvosti y polityky. – M.: YRYSÉN, 2006. – 644 s.
9. Dolan É.Dzh. Rynok: mykroékonomycheskaya model' / É.Dzh. Dolan, D. Lyndsey. – SPb., 1992. – 486 s.
10. Kupchak B.F. Pidpryyemnytstvo: sut' ta umovy zdiysnennya / B.F. Kupchak // Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny. – 2011. – Vyp. 21.2. – S. 243–249.
11. Bobrov V.YA. Osnovy rynkovoyi ekonomiky / V. YA. Bobrov. – K. : Vyd-vo «Lybid'», 1995. – 328 s.
12. Dzyubyk S. Osnovy ekonomichnoyi teorii / S. Dzyubyk, O. Ryvak. – K. : Vyd-vo «Osnovy», 1994. – 386 s.
13. Onyshchenko V. Orhanyzatsyya y ékonomyka chasnoho predpryyatyya / V. Onyshchenko, V. Mel'nychuk. – K. : Yzd-vo «Nauka», 1995. – 269 s.
14. Varnaliy Z.S. Konkurentsyya i pidpryyemnytstvo : monohrafiya / Z. S. Varnaliy. – Kyyiv : Znannya Ukrayiny, 2015. – 463 s.
15. Hospodars'kyi kodeks Ukrayiny vid 16.01.2003 roku №436-IV. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page11>.
16. Mel'nyk M.I. Formuvannya biznes-seredovyscha Ukrayiny v umovakh instytutsiynykh transformatsiy : monohrafiya / M. I. Mel'nyk. – L'viv : IRD NAN Ukrayiny, 2012. – 568 s.
17. Antonyuk D.A. Rozvytok instytutsional'noyi infrastruktury pidpryyemnytstva rehionu v protsesi yevropeys'koyi intehratsiyi : monohrafiya / D.A. Antonyuk. – L'viv : DU «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M.I. Dolishn'oho NAN Ukrayiny», 2015. – 341 s.
18. Antonyuk D.A. Vplyv neformal'noyi infrastruktury na rozvytok pidpryyemnytstva v Ukrayini / D.A. Antonyuk // Lohistychno-adaptyvne ta pravove upravlinnya sotsial'no-ekonomichnymy protsesamy : monohrafiya / za zah. red. V.P. Volkova, L.A. Horoshkovoyi. – Zaporizhzhya: Zaporiz'kyy nats. un-t, 2015. – S.297–304.

Ключові слова: підприємництво, підприємницька діяльність, регіони України, інфраструктура, моделювання.

Ключевые слова: предпринимательство, предпринимательская деятельность, регионы Украины, инфраструктура, моделирование.

Keywords: entrepreneurship, business activities, regions of Ukraine, infrastructure, modeling.